

УДК 335.07.12

Захарова Н.Ю., к.е.н., доцент
кафедри фінанси, банківська справа та страхування
Таврійський державний агротехнологічний університет

ОЦІНКА МАЙНОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Анотація. Розглянуто особливості формування статутного капіталу і майна підприємств різних організаційно-правових форм господарювання. Виділено основні складові джерел фінансування та активів підприємств. Обґрунтовано підхід до формування агрегованого балансу, визначення показників майнового стану підприємств та здійснено їх розрахунок на прикладі підприємств аграрного сектору економіки. Окреслено основні напрями покращення майнового стану підприємств у сучасних умовах господарювання.

Ключові слова: майновий стан підприємства, статутний капітал, власний капітал, необоротні активи, оборотні активи, основні засоби, агрегований баланс, коефіцієнт зносу.

JEL classification G22, Q 14

NY Zakharova, PhD, Associate Professor of
Department of finance, banking and insurance
Tavria State Agrotechnological University.

EVALUATION OF THE PROPERTY STATE OF THE ENTERPRISE IN THE FINANCIAL MANAGEMENT SUPPLY SYSTEM

Abstract. The author established that unstable environmental conditions reduced the possibility of attracting resources for the development of business entities, which is particularly relevant to the agrarian sector. The specifics of the latter's activities are related to the need to invest a significant amount of funds to form a certain amount of current assets for a limited period of time. Due to the negative influence of various factors, among which one can distinguish inflation processes, devaluation of hryvnia, etc., own financial resources are often lacking even for current needs. So, for many enterprises in the agrarian sector of the economy, the replacement of outdated fixed assets became impossible. At the same time, attraction of borrowed resources is unjustified at present, since the payment for their use far exceeds the efficiency of economic activity, that is, the profit per unit of invested capital is much less than interest on the loan. Identify opportunities for further development of the enterprise can be based on a comprehensive assessment of the financial state in the context of its individual components, namely, financial stability, liquidity, profitability, business activity, property state. It is substantiated that the basis of real estate valuation is the formation of the aggregated balance sheet, which allows to provide an objective assessment of the situation existing at the enterprise in relation to the sources of financing and the corresponding composition of assets. At the same time, the analysis allows to detect changes occurring in the dynamics and structural changes that are observed in the enterprise. It has been established that the assessment of the property state gives an answer to the question of the suitability of the main means of the enterprise for use in the economic process and their updating and retirement. It is established that the use of the approaches presented in the work will allow to react promptly to changes in the structure of assets and liabilities by substantiating a set of measures aimed at improving the financial state of enterprises in general and property in particular.

Keywords: property state of the enterprise, authorized capital, equity, non-current assets, current assets, fixed assets, aggregated balance, depreciation coefficient.

Постановка проблеми. Нестабільні умови зовнішнього середовища звузили можливості залучення ресурсів для розвитку суб'єктів господарювання, що особливо стосується аграрної галузі. Специфіка діяльності останніх пов'язана з необхідністю вкла-

дання значної суми коштів для формування певного обсягу оборотних активів в обмежений період часу (посівна). Внаслідок негативного впливу різних факторів, серед яких можна виділити інфляційні процеси, девальвацію гривні тощо, власних фінансових ре-

сурсів частіш за все не вистачає навіть на поточні потреби. Тож для багатьох підприємств аграрного сектору економіки оновлення застарілих основних засобів стало неможливим. В той же час залучення позикових ресурсів на сьогодні є невиправданим, оскільки плата за їх використання значно перевищує результативність господарської діяльності, тобто прибуток на одиницю вкладеного капіталу є значно меншим ніж відсотки по кредиту. Виявити можливості подальшого розвитку підприємства можна на основі здійснення всебічної оцінки фінансового стану, однією з складових якої є оцінка майнового стану. Вона повинна ґрунтуватися на певних методичних підходах, що дозволить отримати об'єктивні висновки і сформувані пріоритетні напрями формування, розподілу і використання фінансових ресурсів підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання оцінки майнового стану підприємства висвітлені у працях вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема О.Я. Базилінської, М.Д. Білик, К.В. Ізмайлової, В.В. Ковальова, М.Я. Коробова, Р.О. Костирко, Г.О. Крамаренко, Л.А. Лахтіонової, Г.В. Савицької, Р.С. Сайфуліна, О.М. Терещенко, Ю.С. Цал-Цалко, О.Є. Чорної, В.В. Шеремета. Крім того, підходи до оцінки майнового стану виокремлено у ряді нормативних документів, що затверджені різними міністерствами і відомствами. Не дивлячись на це, можна констатувати, що існують певні розбіжності у проведенні такої оцінки. Це пов'язано з використанням різних підходів до складання скороченого балансу, формуванням ряду показників, які частіш за все не враховують сучасних змін у побудові фінансової звітності і у її складі, що особливо стосується суб'єктів малого підприємництва. Іноді порушується навіть логіка віднесення показників до групи майнового стану, що ускладнює характеристику останнього і негативно впливає на інтерпретацію показників оцінки фінансового стану підприємства в цілому.

Мета роботи. Метою статті є характеристика сутності майнового стану підприємства та обґрунтування основних методичних підходів щодо його оцінки.

Виклад основного матеріалу. Згідно ст. 139 Господарського кодексу України майном

визнається сукупність речей та інших цінностей (включаючи нематеріальні активи), які мають вартісне визначення, виробляються чи використовуються у діяльності суб'єктів господарювання та відображаються в їх балансі або враховуються в інших передбачених законом формах обліку майна цих суб'єктів [3].

Окремо у законодавстві регламентуються особливості формування майна різних організаційно-правових форм господарювання.

Так, у ст. 115 Цивільного кодексу зазначено, що господарське товариство є власником:

- 1) майна, переданого йому учасниками товариства у власність як вклад до статутного (складеного) капіталу;
- 2) продукції, виробленої товариством у результаті господарської діяльності;
- 3) одержаних доходів;
- 4) іншого майна, набутого на підставах, що не заборонені законом [14].

Первісне формування майна будь-якого господарського товариства відбувається на етапі його створення. Так, за рахунок внесків учасників формується статутний капітал акціонерного товариства, товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю або складений капітал повного та командитного товариств.

Статутний капітал - характеризує первинну суму власного капіталу підприємства, інвестовану у формування його активів для початку здійснення господарської діяльності. Його розмір визначається статутом підприємства. Разом з тим на підприємствах різних організаційних форм кошти, які надані їх власникам для забезпечення статутної діяльності, мають різну економічну сутність. Так, статутний капітал:

- для акціонерних товариств – це капітал товариства, що утворюється з суми номінальної вартості всіх розміщених акцій товариства (ст. 2 Закону України «Про Акціонерні товариства»);
- для товариств з обмеженою відповідальністю - це сума частин всіх власників;
- для державних підприємств - це вартість всього майна, яке закріплене за економічним суб'єктом на правах повного господарського розрахунку;

• для кооперативу - це вартість майна, яке надано учасникам для здійснення господарської діяльності.

Згідно до ст. 14 Закону України «Про Акціонерні товариства» від 17.09.2008 р. №514-VI мінімальний розмір статутного капіталу акціонерного товариства становить 1250 мінімальних заробітних плат виходячи із ставки мінімальної заробітної плати, що діє на момент створення (реєстрації) акціонерного товариства. Статутний капітал товариства визначає мінімальний розмір майна товариства, який гарантує інтереси його кредиторів [9].

Щодо повного та командитного товариств, товариства з обмеженою відповідаль-

ністю та товариства з додатковою відповідальністю, то мінімальні розміри їхніх статутних капіталів не обмежуються.

Для приватних підприємств розмір статутного фонду не встановлено.

Вкладом до статутного капіталу можуть бути гроші, цінні папери, а також інші речі, майнові чи інші відчужувані права, що мають грошову оцінку (ст. 115 ЦК України, ст. 13 Закону України «Про господарські товариства»). Це можуть бути право вимоги, право оренди, майнові права інтелектуальної власності та ін.

Виділимо основні види внесків до статутного капіталу.

Таблиця 1

Види внесків до статутного капіталу та обмеження

Дозволено передавати до статутного капіталу (ст. 115 Цивільний кодекс)	Заборонено передавати до статутного капіталу (ст. 86 Господарський кодекс)
Гроші (у національній та іноземній валюті)	Бюджетні кошти
Цінні папери (акції,облігації, інвестиційні сертифікати і т.д.)	Кошти, отримані в кредит і під заставу
Права користування землею, водою та іншими природними ресурсами, будинками, спорудами, а також інші майнові права (включаючи майнові права на об'єкти інтелектуальної власності)	Майно державних (комунальних) підприємств, яке відповідно до закону або рішення органу місцевого самоврядування не підлягає приватизації
Нерухоме майно (будівлі, земельні ділянки)	Майно, що перебуває в оперативному управлінні бюджетних установ (якщо інше не передбачено законом)
Рухоме майно (обладнання, техніка, транспортні засоби)	Векселі

Згідно до Закону України «Про товариства з додатковою та обмеженою відповідальністю» від 06.02.2018 р. №2275-VIII вклад у негрошовій формі повинен мати грошову оцінку, що затверджується одноставним рішенням загальних зборів учасників, у яких взяли участь всі учасники товариства. Кожен учасник товариства повинен повністю внести свій вклад протягом шести місяців з дати державної реєстрації товариства, якщо інше

не передбачено статутом. Відповідні положення можуть бути внесені до статуту, змінені або виключені з нього одноставним рішенням загальних зборів учасників, у яких взяли участь всі учасники товариства.

В процесі здійснення господарської діяльності підприємство формує суму власного капіталу, що, як правило, становить основу всіх фінансових ресурсів, вкладених у його розвиток. Відповідно до Наказу Міністерства

фінансів України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності» від 28.03. 2013 р. № 433 у формі 1 «Баланс» власний капітал включає:

- зареєстрований капітал - зафіксована в установчих документах сума статутного капіталу, іншого зареєстрованого капіталу, а також пайовий капітал у сумі, яка формується відповідно до законодавства;

- капітал у дооцінках - сума дооцінки необоротних активів і фінансових інструментів;

- додатковий капітал - емісійний дохід (сума, на яку вартість продажу акцій власної емісії перевищує їхню номінальну вартість), вартість безкоштовно отриманих необоротних активів, сума капіталу, який вкладено засновниками понад статутний капітал, на-

копичені курсові різниці, які відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку відображаються у складі власного капіталу та інші складові додаткового капіталу;

- резервний капітал - сума резервів, створених відповідно до чинного законодавства або установчих документів за рахунок нерозподіленого прибутку підприємства;

- нерозподілений прибуток;

- неоплачений капітал - сума заборгованості власників (учасників) за внесками до статутного капіталу;

- вилучений капітал - фактична собівартість акцій власної емісії або часток, викуплених товариством у його учасників [6].

Структура власного підприємств сільського, лісового та рибного господарства наведена у табл. 2.

Таблиця 2

Структура власного капіталу підприємств сільського, лісового та рибного господарства України (на кінець року) [4]

Показники	2012 рік	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2016 р. у % до 2012 р.
Власний капітал, млн. грн., в т.ч.	149748,8	163931,7	275303,8	369370,9	246,7
Зареєстрований капітал	27313,5	30539,5	33580,2	40053,5	146,6
Питома вага зареєстрованого капіталу, %	18,2	18,6	12,2	10,8	-
Додатковий капітал, млн. грн.	30137,7	31183	36836,9	46327,4	153,7
Питома вага додаткового капіталу, %	20,1	19,0	13,4	12,5	-
Резервний капітал, млн. грн.	12504,1	15213,4	18674,7	24443,1	195,5
Питома вага резервного капіталу, %	8,4	9,3	6,8	6,6	-
Нерозподілений прибуток, млн. грн.	80223,8	90132,1	189692,1	262375,6	327,1
Питома вага нерозподіленого прибутку, %	53,6	55,0	68,9	71,0	-
Неоплачений та вилучений капітал, млн. грн.	2031,3	3136,3	3480,1	3828,7	188,4

Проведені дослідження дозволяють стверджувати, що частка зареєстрованого капіталу є незначною, та за період 2012-2016 рр. зменшилася з 18,2 до 10,8% при зростанні його суми на 46,6%. Найбільшу питому вагу у структурі власного капіталу займає нерозподілений прибуток, частка якого зростає з 53,6% у 2012 році до 71% у 2016 році. Абсолютна сума нерозподіленого прибутку за цей період збільшилася у 3,3 рази. В цілому сума власного капіталу збільшилася на 291622,1 млн. грн., тобто у 2,5 рази. Важливо

відзначити, що істотним зменшенням відзначається і частка власного капіталу у загальній його сумі, яка скоротилася з 54,1% у 2012 році до 24% у 2016 році.

Фінансові ресурси формують певні види активів підприємства, які виконують відповідні функції і на основі використання яких здійснюється господарська діяльність.

Згідно Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» активи - ресурси, контрольовані підприємством у резуль-

таті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних вигод у майбутньому [7].

Активи поділяються на оборотні і необоротні.

Оборотні активи – це «гроші та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу» [7].

Необоротні активи - всі активи, що не є оборотними.

В Господарському кодексі України (ст.139 «Майно у сфері господарювання») зазначено, що оборотними засобами є сировина, паливо, матеріали, малоцінні предмети та предмети, що швидко зношуються, інше майно виробничого і невиробничого призначення, що віднесено законодавством до оборотних засобів [3]. Основними фондами виробничого і невиробничого призначення є будинки, споруди, машини та устаткування, обладнання, інструмент, виробничий інвентар і приладдя, господарський інвентар та інше майно тривалого використання, що віднесено законодавством до основних фондів.

Коштами у складі майна суб'єктів господарювання є гроші у національній та іноземній валюті, призначені для здійснення товарних відносин цих суб'єктів з іншими суб'єктами, а також фінансових відносин відповідно до законодавства.

Товарами у складі майна суб'єктів господарювання визнаються вироблена продукція (товарні запаси), виконані роботи та послуги.

Склад, структура та динаміка майна і джерел формування капіталу оцінюється на основі аналізу майнового стану. Останній проводиться на основі використання даних форми 1 «Баланс» як без зміни (об'єднання) статей, так і шляхом побудови скороченого аналітичного балансу.

Скорочений аналітичний баланс утворюється об'єднанням в окремі групи однорідних за економічним змістом статей балансу і доповнюється його відповідними показниками, що характеризують зміни у майновому стані підприємства (на основі використання прийомів горизонтального і вертикального аналізу). Один з варіантів побудови скороченого аналітичного балансу представлений у табл. 3.

Таблиця 3

Скорочений аналітичний баланс

Актив	Рядки за формою №1	Пасив	Рядки за формою №1
Майно (активи) – всього	1300	Джерела фінансування – всього	1900
1. Необоротні активи	1095	1. Власний капітал	1495
в т.ч. основні засоби	1010	1.1 Зареєстрований капітал	1400
2. Оборотні активи	1195	1.2 Нерозподілений прибуток	1420
2.1. Оборотні виробничі фонди, в т.ч.	1100+	2. Довгострокові зобов'язання та забезпечення	1500
- запаси	1110	2.1. Довгострокові кредити банків	1510
- поточні біологічні активи	1100	2.2 Інші довгострокові зобов'язання	1515
2.2 Фонди обігу, в т.ч.	1125÷	3. Поточні зобов'язання і забезпечення	
- дебіторська заборгованість	1190	3.1 Короткострокові кредити банків	1100
- грошові кошти і поточні фінансові інвестиції	1125÷	3.2 Поточна кредиторська заборгованість	1610+
- інші оборотні активи	1155	3.3 Інші поточні зобов'язання	1630
	1160+		1690
	1165		
	1190		

Таблиця 4

Аналіз активу балансу підприємств сільського, лісового та рибного господарства України (на кінець року)

Показники	2012 рік	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2016 р. у % до 2012 р.
Майно (активи) – всього	276651,8	390607,0	685844,9	1537319,1	555,7
1. Необоротні активи, млн. грн.	101829,6	123008,8	171147,0	218567,8	214,6
Питома вага необоротних активів, %	36,8	31,5	25,0	14,2	-
1.1. Основні засоби та нематеріальні активи	75403,3	87659,2	106332,6	146363,6	194,1
2. Оборотні активи, млн. грн.	174753,1	267541,1	514624,6	1318667,2	754,6
Питома вага оборотних активів, %	63,2	68,5	75,0	85,8	-
2.1. Оборотні виробничі фонди, млн. грн., в т.ч.	72695,4	96541,8	129183,9	177223,7	243,8
- запаси	60542,7	84446,9	114924,9	160251,5	264,7
- поточні біологічні активи	12152,7	12094,9	14259,0	16972,2	139,7
2.2 Фонди обігу, в т.ч.	100389,7	168685,5	380900,3	1135623	1131
- дебіторська заборгованість	85340,5	151461	342782,5	1092111,3	1279
- грошові кошти і поточні фінансові інвестиції	10552,5	11010,4	18167,3	21598,8	204,7
- інші оборотні активи	4496,7	6214,1	19950,5	21912,6	487,3

Таблиця 5

Аналіз пасиву балансу підприємств сільського, лісового та рибного господарства України (на кінець року)

Показники	2012 рік	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2016 р. у % до 2012 р.
Джерела фінансування – всього	276651,8	390607,0	685844,9	1537319,1	555,7
1. Власний капітал	148147,8	163931,7	275303,8	369370,9	249,3
Питома вага власного капіталу, %	53,6	42,0	40,1	24,0	-
1.1 Зареєстрований капітал	27313,5	30539,5	33580,2	40053,5	146,6
1.2 Нерозподілений прибуток	80223,8	90132,1	189692,1	262375,6	327,1
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	35268,0	62975,4	68127,2	61898,2	175,5
Питома вага довгострокових зобов'язань і забезпечень, %	12,7	16,1	9,9	4,0	-
3. Поточні зобов'язання і забезпечення	93160,2	163616,6	342359,0	1105991,9	1187
Питома вага поточних зобов'язань і забезпечень, %	33,7	41,9	50,0	72,0	-
3.1 Короткострокові кредити банків	15707,1	27629,9	27849,1	29058	185,0
3.2 Поточна кредиторська заборгованість	49801,3	72116,0	136982,5	172120,3	345,6
3.3 Інші поточні зобов'язання	25694,4	61888,6	175058,6	901930,3	3510

На основі проведеного аналізу можна стверджувати, що загальна вартість майна сільськогосподарських підприємств за період 2012-2016 рр. зросла у 5,5 рази. При цьо-

му різною була інтенсивність зростання оборотних і необоротних активів. Так, сума останніх збільшилася у 2,1 рази, а їх частка у загальній вартості активів зменшилася у 2016 році до 14,2%. В той же час спостерігається збільшення суми оборотних активів, яка виросла у 7,5 рази, що зумовлено головним чином зростанням дебіторської заборгованості підприємств у 12,8 рази. Внаслідок чого порушилося співвідношення між оборо-

тними виробничими фондами та фондами обігу на користь останніх (рис. 1). Стосовно наявності грошових коштів у підприємств, то необхідно відзначити, що при зростанні їх суми вдвічі, їх частка у оборотних активах зменшилася з 6 до 1,6%. Такі зрушення у структурі оборотних активів можуть негативно вплинути на рівень ліквідності і платоспроможності підприємства.

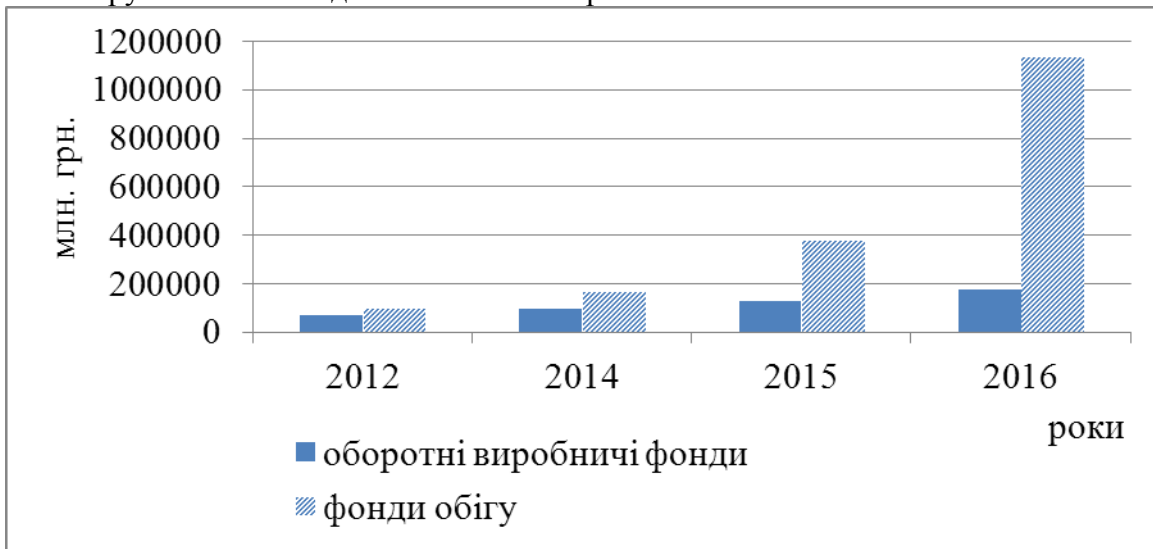

Рис. 1 Динаміка оборотних виробничих фондів та фондів обігу підприємств сільського, лісового та рибного господарства України (на кінець року)

Аналіз джерел фінансування показав, що відбулися істотні зміни, що стосуються їх розміру і структури (табл. 5). Сума власного капіталу підприємства збільшилася у 2,5 рази, а його частка у загальній структурі пасивів зменшилася до 24% у 2016 році. Головним чином це обумовлено змінами у поточних зобов'язаннях і забезпеченнях підприємств галузі. Так, сума останніх за період дослідження збільшилася майже у 12 разів і на кінець 2016 року склала 1106 млрд. грн. Істотні зміни відбулися і у їх структурі. Питома вага короткострокових банківських кредитів зменшилася з 16,9% у 2012 році до 2,6% у 2016 році, при загальному збільшенні їх суми на 85%. Аналогічна ситуація відбулася і з кредиторською заборгованістю за товари, роботи і послуги, частка якої у структурі поточних зобов'язань зменшилася з 53,5% до 15,6%. Найістотнішим за період дослідження стало зростання питомої ваги інших поточних зобов'язань з 27,6% до 81,5%. При цьому їх сума збільшилася у 35 разів і на кінець 2016 року досягла 901,9

млрд. грн. Таке зростання суми інших поточних зобов'язань підприємств аграрного сектору економіки пов'язано із особливостями проведення розрахунків з податку на додану вартість. Підбиваючи підсумок ситуації, що склалася на кінець 2016 року слід відзначити, що з фінансової точки зору якість формування джерел фінансування є низькою і тому інтерпретувати отримані результати складно. Загалом відомо, що власний капітал повинен складати більше 50% загальної суми капіталу підприємств, що забезпечує певний рівень їх фінансової стійкості. Але, враховуючи наведені обставини, висновок про зниження останньої буде не зовсім обґрунтований, однак формувати баланс із порушеною структурою також вважаємо недоцільним.

Згідно до Положення «Про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації», затвердженим Наказом Міністерства фінансів України та Фонду державного майна України від 26.01.2001 р. № 49/121 оцінка майнового стану є одним з етапів фінансового аналізу

підприємства. Вона дає змогу визначити абсолютні й відносні зміни статей балансу за визначений період, відслідкувати тенденції їхньої зміни та визначити структуру фінансових ресурсів підприємства [10].

Цим Положенням встановлено, що для оцінки майнового стану доцільно розрахувати такі показники (коефіцієнти), які характеризують виробничий потенціал підприємства: коефіцієнт зносу основних засобів, коефіцієнт оновлення основних засобів та коефіцієнт вибуття основних засобів.

Коефіцієнт зносу основних засобів характеризує стан та ступінь зносу основних засобів і розраховується як відношення суми зносу основних засобів до їхньої первісної вартості.

Коефіцієнт оновлення основних засобів показує, яку частину від наявних на кінець звітного періоду становлять нові основні засоби, і розраховується як відношення первісної вартості основних засобів, що надійшли за звітний період, до первісної вартості основних засобів, наявних на балансі підприємства на кінець звітного періоду.

Коефіцієнт вибуття основних засобів показує, яка частина основних засобів вибула за звітний період, та розраховується як відношення первісної вартості основних засобів, що вибули за звітний період, до первісної вартості основних засобів, наявних на балансі підприємства на початок звітного періоду.

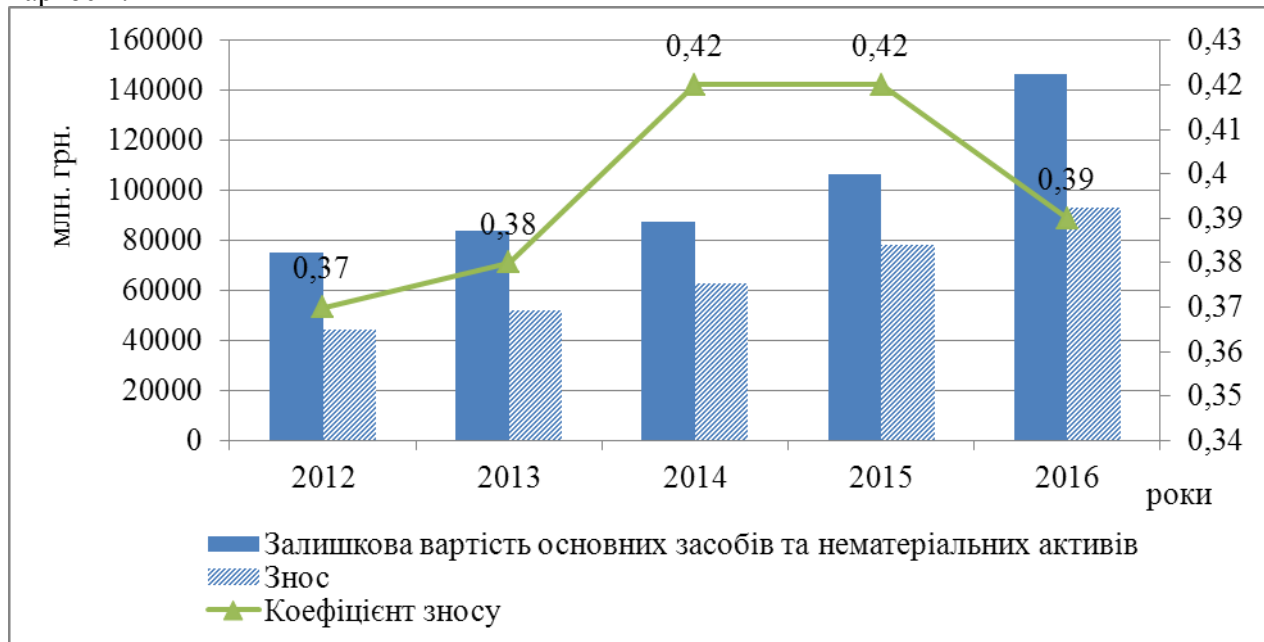

Рис. 2 Динаміка зносу основних засобів підприємств сільськогосподарського, лісового та рибного господарства (на кінець року)

Виходячи з проведених розрахунків можна констатувати, що останні роки коефіцієнт зносу коливається у межах 37-42%, що потребує детальної уваги щодо підвищення рівня оновлення основних засобів галузі.

Порівнюючи обсяги основних засобів, що надійшли (62631186 тис. грн.) до підпри-

ємств сільськогосподарського, лісового та рибного господарства та вибули (12754491) у 2016 році відзначимо, що перевищення складає 4,9 рази. У зв'язку з цим відповідно формуються і показники оновлення та вибуття (рис. 3).

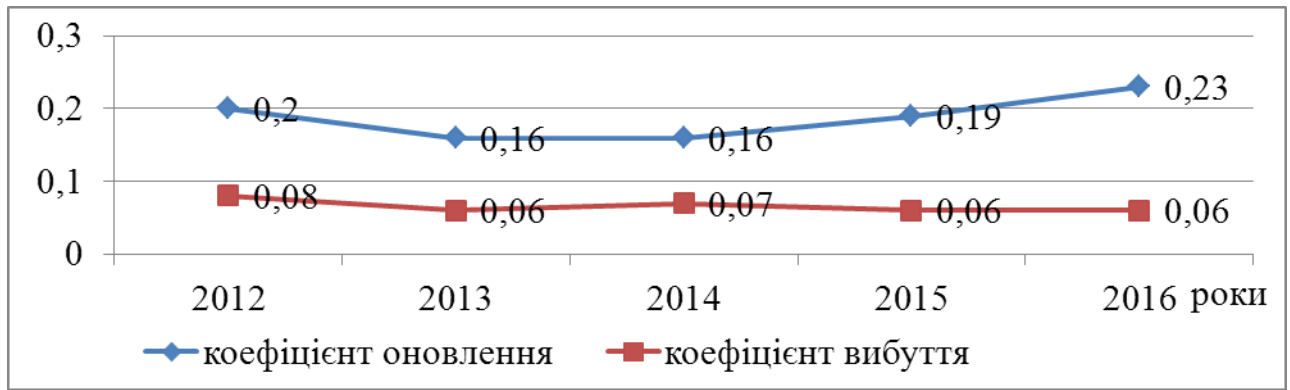

Рис. 3 Динаміка коефіцієнтів оновлення та вибуття основних засобів підприємств сільськогосподарського, лісового та рибного господарства (на кінець року)

Оновлення основних засобів безпосередньо пов'язано із розміром капітальних інвестицій, сума яких у матеріальні активи підприємств сільськогосподарського, лісового та рибного господарства України у 2016 році склала бли-

зько 50 млрд. грн. Слід зауважити, що 76,4% з них було вкладено у оновлення машин та обладнання галузі, а сума цих вкладень з 2010 року збільшилася у 6,2 рази (табл. 6).

Таблиця 6

Динаміка капітальних інвестицій у матеріальні активи підприємств сільськогосподарського, лісового та рибного господарства України, млн. грн.

Показники	2010 рік	2012 рік	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2016 р. у % до 2010 р.
Капітальні інвестиції у матеріальні активи, всього	10457,9	19140,3	18506,9	29619,5	50048,2	478,6
з них у землю	41,9	47,5	88,7	52,4	96,0	229,1
в існуючі будівлі та споруди	403,9	401,2	340,7	987,2	574,3	142,2
у будівництво та перебудову будівель	2366,7	4887,3	4135,0	5763,6	7659,1	323,6
машини та обладнання	6189,7	11801,1	11912,1	19880,4	38224,5	617,6

Не зважаючи на зростання капітальних інвестицій, їх обсяги на сьогоднішній день не задовольняють аграріїв. Це підтверджуються наявною кількістю різних видів техніки у сільськогосподарських підприємствах України. Відзначимо, що з 2010 року кількість тракторів зменшилася на 18601 шт. або 12,3%, вантажних і вантажно-пасажи́рських автомобілів – на 18890 шт. або на 18,1%, зернозбиральних комбайнів – на 5384 шт. або 16,4%. Крім того, спостерігається зменшення прийнятих в експлуатацію потужностей сільськогосподарського призначення та навіть енергетичних потужностей.

Стабілізація майнового стану для кожного підприємства аграрного сектору економіки обумовлена як можливостями його само-

стійного розвитку на основі підвищення ефективності господарювання, так і розробкою дієвої і виваженої державної політики. Остання повинна ґрунтуватися на використанні таких складових, як податкова, бюджетна, грошово-кредитна, антимонопольна й цінова політика. Обґрунтоване державне регулювання дозволить підприємствам мати власні кошти, що можуть вкладатися у зміцнення матеріально-технічної бази, розширити можливості залучення позикових ресурсів і також розраховувати на відповідний рівень бюджетної підтримки.

Висновки. Оцінка майнового стану підприємств є підґрунтям для поглибленої оцінки фінансового стану у розрізі окремих її складових, а саме фінансової стійкості, ліквідно-

сті, прибутковості і ділової активності. Основою її здійснення є формування агрегованого балансу, що дозволяє надати об'єктивну оцінку ситуації, що склалася на підприємстві стосовно джерел фінансування та відповідного складу активів. При цьому аналіз дозволяє виявити зміни, що відбуваються у динаміці та структурні зрушення, які спостерігаються на підприємстві. Крім того, оцінка майнового стану дає відповідь на пи-

тання придатності основних засобів підприємства до використання у господарському процесі та їх оновлення й вибуття. Отже, використання наведених підходів дозволить оперативно реагувати на зміни в структурі активів і пасивів шляхом обґрунтування комплексу заходів щодо поліпшення фінансового стану підприємств в цілому і майнового зокрема.

Список літератури:

1. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика / О. Я. Базилінська. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 328 с.
2. Білик М. Д. Сутність і оцінка фінансового стану підприємств / М.Д. Білик // Фінанси України. – 2005. – №3. – С.117-128.
3. Господарський Кодекс України від 16.01.2003р. № 436-IV, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
4. Діяльність суб'єктів господарювання за 2016 рік: стат. збірник [Електронний ресурс] / За редакцією М. С. Кузнєцової - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз : [підручник] / Г.О. Крамаренко, О.Є. Чорна. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 392 с.
6. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: Наказ Міністерства фінансів України від 28.03. 2013 р. № 433, зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=382859&cat_id=293536.
7. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
8. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств : навч. посіб. / А. М. Поддєрьогін. – К. : КНЕУ, 2000. – 406 с.
9. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008 р. № 514- VI, зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/514-17>.
10. Про затвердження положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства фінансів України та Фонду державного майна України від 26.01.2001 р. № 49/121. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
11. Савицкая Г. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия : учеб. пособие / Савицкая Г. В. – 7-е изд., испр. – Мн. : Новое издание, 2002. – 704 с.
12. Тютюнник Ю.М. Динаміка показників оцінювання майнового стану сільськогосподарських підприємств полтавської області / Ю.М. Тютюнник, С.В. Тютюнник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/2010/01/229.pdf>
13. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз : [підручник] / Ю.С. Цал- Цалко. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 566 с.
14. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003р. № 435-IV, зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
15. Шеремет А.Д. Методика финансового анализа деятельности коммерческих организаций / А.Д. Шеремет, Е.В. Негашев. - 2-е изд., перераб. и доп. - М.: ИНФРА-М, 2008. - 208 с.

References

1. Bazilinsjka O. Ja. (2011) Finansovij analiz: teorija ta praktyka [Financial analysis: theory and practice] K.: Center for educational literature. [in Ukrainian]
2. Bilyk M. D. (2005) Sutnistj i ocinka finansovogho stanu pidpryjemstv [The essence and assessment of the financial condition of enterprises]. Finance of Ukraine. 3, 117-128. [in Ukrainian]
3. Hospodarskyi Kodeks Ukrainy vid 16.01.2003r. № 436-IV, zi zminamy ta dopovnenniamy [The Commercial Code of Ukraine of 16.01.2003. № 436-IV, with amendments and additions] - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>. Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>. [in Ukrainian]
4. Kuznecovoy, M.S. Diyalnist sub'ektiv gosподaryuvannya za 2015 rik: stat. zbirnik [Activity of subjects of menage is for 2015: stat. collection] <http://www.ukrstat.gov.ua>. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua>. [in Ukrainian]
5. Kramarenko Gh.O. (2008) Finansovij analiz [Financial analysis] K. : Center for Educational Literature. [in Ukrainian]
6. Metodychni rekomendatsii shchodo zapovnennia form finansovoi zvitnosti: Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 28.03. 2013 r. № 433, zi zminamy i dopovnenniamy [Methodical recommendations for filling out forms of financial reporting: Order of the Ministry of Finance of Ukraine dated 28.03. 2013 p. №433, with changes and addition] - http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=382859&cat_id=293536. Retrieved from: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=382859&cat_id=293536. [in Ukrainian].

7. Natsionalne polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 1 «Zahalni vymohy do finansovoi zvitnosti»: nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 07.02.2013 r. № 73 [National Accounting Standard (Standard) 1 "General Requirements for Financial Statements": Order of the Ministry of Finance of Ukraine dated February 7, 2013, No. 73] - <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>. Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>. [in Ukrainian].
8. Poddjerjoghin A. M. (2000) *Finansy pidpryjemstv* [Finances of enterprises] K.: KNEU. [in Ukrainian].
9. Pro aktsionerni tovarystva: Zakon Ukrainy vid 17.09.2008 r. № 514- VI, zi zminamy i dopovnenniamy [On Joint-Stock Companies: Law of Ukraine dated September 17, 2008 No. 514-VI, with amendments and additions] - <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/514-17>. Retrieved from: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/514-17>. [in Ukrainian].
10. Pro zatverdzhennja polozhennja pro porjadok zdijsnennja analizu finansovogho stanu pidpryjemstv, shho pidljaghajutj pryvatyzacij [On approval of the provision on the procedure for conducting an analysis of the financial situation of enterprises subject to privatization] - <http://zakon4.rada.gov.ua>. Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua>. [in Ukrainian].
11. Savitskaya G. V. (2002) *Analiz khozyaystvennoy deyatelnosti predpriyatiya* [Analysis of economic activity of the enterprise] Mn : New edition. [in Belarus].
12. Tiutiunyk Yu.M. (2010) *Dynamika pokaznykiv otsiniuvannia mainovoho stanu silskohospodarskykh pidpryjemstv poltavskoi oblasti* [Dynamics of indicators of estimation of the property status of agricultural enterprises of the Poltava region] - <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/2010/01/229.pdf> Retrieved from: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/2010/01/229.pdf> [in Ukrainian].
13. Cal-Calko Ju.S. (2008) *Finansovyj analiz* [Financial analysis] K.: Center for educational literature. [in Ukrainian].
14. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 16.01.2003r. № 435-IV, zi zminamy i dopovnenniamy [The Civil Code of Ukraine: Law of Ukraine of 16.01.2003. № 435-IV, with amendments and additions] - <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/435-15/>. Retrieved from: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/435-15/>. [in Ukrainian].
15. Sheremet A.D. (2008) *Metodika finansovogo analiza deyatelnosti kommercheskikh organizatsiy* [Methodology of financial analysis of the activities of commercial organizations] M. : INFRA-M. [in Russian].